FASİKÜL 14 – SAYFA 26

Çeviri: Anita Tatlıer

SEMAVER

Yazan: Sait Faik

Burada yayınladığımız hikaye genç bir yazarın Sait Faik, aynı adlı derlemesinden alındı. Yazarlık hayatına yeni başlayan bir gencin bu ilk eseri mektuplarımızda halk tarafından olduğu kadar eleştirmenler tarafından da neredeyse oybirliğiyle sempati ve coşkuyla karşılandı. Hikaye yazarı olarak güzel ve verimli bir gelecek vaat eden bu gencin zaten bu eserde kendi zekası ve hayata dair kişisel görüşüyle özgünlüğünü kanıtladığı görülüyor. Biz de bu vesileyle "Kemalist Türkiye" okuyucularına onun yazdığı bir hikayeyi tanıtmak istedik.

Sabah EZANI okunmaya başlandı. Yataktan kalk çocuğum. Fabrikaya geç kalacaksın.
Ali nihayet iş bulmuştu. Bir haftadan beri fabrikaya gidiyordu. Annesi bu durumdan oldukça memnundu. Sabah ezanından sonra, imanla ve Tanrısını yenilenmiş olarak kendisinde taşıyarak oğlunun odasına girdiğinde, bu büyük çocuğu uyandırma gücünü kendinde bulamadı; uzun boyu, kaslı yapısı ve çocuk yüzüyle rüyasında makineler, elektrikli piller, ampuller görüyordu, titizlikle motorların yağlı maddesini işliyordu ve yine rüyasında bir Diesel motorunun koca homurtusunu duyuyordu. Ali kızarmıştı ve sanki henüz işten çıkmış gibi terden ıslanmıştı.

Halıcıoğlu fabrikasının bacası, gururlu bir horozun kibirli edasıyla başını kaldırmış, Kağıthane'nin soluk tepelerinde belli belirsiz görünen doğmakta olan şafağı seyrediyordu ve çağrısını yapmaya hazır bekliyordu. Ali nihayet uyandı. İlk önce annesinin boynuna sarıldı sonra her sabah olduğu gibi, yatağında yan döndü ve yorganı başına çekti. Annesi yorganın altından görünen ayaklarını gıdıkladı. Ali, bir sıçrayışta, ayağa kalktı, sonra anne oğul tekrar dönerek yatağa düştüklerinde bir genç kız tazeliğiyle gülen kadın mutlu olarak görülebilirdi. Onlar, ikisi kendi başlarına, pek az mutlu insanı barındıran bir mahallenin çocukları değil miydi? Anne oğlundan başka bir şeye sahip miydi ve oğlunun annesinin dışında başka bir serveti var mıydı?

Kol kola yemek odasına geçtiler. Güzel bir kızarmış ekmek kokusu odayı sarmıştı. Ve semaver de ne güzel kaynıyordu! Ali gönlünce bu semaveri ne acıların, ne grevlerin ne de kazaların olduğu bir fabrikaya benzetiyordu. Fakat bu fabrikadan sadece güzel bir koku, buğu ve sabahın saf mutluluğu elde ediliyordu. Sabahları Ali'nin hoşuna giden, ilk önce bu semaver ve sonra da fabrikanın önünde

bekleyen “salep” (1) kabıydı. Aynı zamanda oldukça hoşlandığı sesler de mevcuttu. Halıcıoğlu askeri okulunun borozanı ve aynı zamanda keskin ve tüm yörede yankılanan siren, sırasıyla içindeki briçok arzuyu uyandırıyordu ve boğuyordu. Diğer bir deyişle Ali biraz şairdi. Bir fabrika işçisi için duyarlılığın, örneğin Halicimize (2) büyük transatlantiklerin girmesinine denk geldiği doğruysa bile, eh pekiyi, biz diğerleri Ali, Mehmet, Hasan biz yine de hepimiz biraz oradayız. Ve hepimiz, içimizdeki tanrıyı kendimizde taşıyoruz.

Ali annesinin elini öptü. Sonra, sanki şekerli bir şeyler yemiş gibi dudaklarını yaladı. Annesi gülüyordu. Kendisi, annesini kucakladığı her seferde, bu şekilde dudaklarını yalama alışkanlığını geliştirmişti. Ufak bahçede sıralanan ve eve uzanan çiçek saksılarında fesleğen yetişiyordu. Ali ellerinin arasında bu bitkiden birkaç yaprak ezdi, avuçlarını koklayarak uzaklaştı.

Sabah serindi, Haliç sisle kaplıydı. Arkadaşlarıyla iskelede buluştu; hepsi de sağlam genç insanlardı. Beşte Halıcıoğluna geçtiler.

Orada, her gün olduğu gibi, Ali neşeyle, tutkuyla çalışacak. Fakat, arkadaşlarından daha fazla takdir görmek için değil. İşte bu nedenle işini bütünüyle ve gösterişsiz biçimde tamamlayacak. Buna rağmen, mesleğinde, kibirli olmayı sağlayacak vasıtaların da farkındaydı. Patronu İstanbul’un tek elektrik-ustasıydı. Kendisi bir Almandı ve Ali’yi severdi. Ona ayrıca, mesleğinin gösteriş kısmını da öğretmişti. En az kendisi kadar deneyimli ve işinin ehli olanlardan daha önemli görünmenin sırrı zaten, çeviklikte, hareket çabukluğunda, kısaca, karakterin gençliğinde yatıyordu.

Akşam, evine döndü, arkadaşlarına iyi bir iş arkadaşı olmaktan ve aynı zamanda patronlarına deneyimli bir işçinin işini sağlamaktan dolayı memnundu.

Annesini kucakladıktan sonra arkadaşlarının toplandığı kahveye gitti. Basora (3) oynadılar. Daha sonra, çok heyecanlı bir satranç turnuvasını ilgiyle izledi. Sonra evine döndü. Annesi akşam namazı için secde ediyordu. Ali her zaman olduğu gibi, annesinin önünde diz çöktü. Ard arda parmak uçlarında birkaç kez döndü ve dil çıkardı. Nihayet yaşlı kadını güldürmeyi başardığında, işini bitirmek üzereydi.
Anne –Ali, bu dine aykırı, dine aykırı diyorum sana, dur oğlum!
Ali- Tanrı affedecektir, anne.
Sonra, masum bir ses tonuyla sordu:
-Tanrı öyleyse hiç gülmez mi?

Akşam yemeğinden sonra Ali, Nat Pinkerton’un bir macerasını okumaya daldı. Annesi ona bir kazak örüyordu. Gece ilerleyen saatlerde, geniş bir dolabın dibinden lavanta kokan şilteleri indirerek bunları yere serdiler ve üstüne uzandılar.

Annesi Ali’yi sabah namazı okunmaya başlandığı saatte uyandırdı. Kızarmış ekmeğin hoş kokusuyla dolan odada semaver ne kadar da güzel kaynıyordu! Ali bu semaveri ne acıların, ne grevlerin ne de kazaların olduğu bir fabrikaya benzetiyordu. Fakat bu fabrikadan sadece güzel bir koku, buğu ve sabahın saf mutluluğu elde ediliyordu.

Ölüm Ali’nin annesine tıpkı bir ziyaretçi gibi, tpkı başı örtülü ve nazik, tatlı tavırlı bir komşu gibi geldi. Annenin hayatı her zaman sabah bir bardak çay ve akşam oğlu için iki tabak yemek hazırlamak arasında geçmişti.Fakat kalbinin çevresinde kendisini sıkıştıran bir acı hissetmeye başlamıştı; ve kırışmış ve temiz çamaşır kokan tüm bedeninde merdiveni biraz hızlı çıktığında, bitkinlik, ıslaklık, gevşeklik hissediyordu.

Bir sabah, daha Ali henüz uyanmamışken, semaverin yanında durduğunda kendini kötü hissetti. En yakın iskemleye çoktü. Bir daha ayağa kalkmadı.
Ali o sabah, tıpkı diğer sabahlar olduğu gibi annesinin kendisini uyandırmadığına şaşrmasına rağmen, bunun nedenini anlamakta oldukça gecikti. Fabrikanın sireni camlarda yankılanan çığlığın keskinliğini azaltarak kulaklarına sanki yumuşak ve boğuk gelmişti. Bir sıçrayışta ayağa kalktı. Yemek odasının kapısının önünde durdu. Masaya elleriyle dayanarak ve uyukladığı hissiyle, ölüye baktı. Onun uyduğunu sandı. Yavaşça, yürüdü ve onu omuzlarından tuttu. Fakat dudaklarını soğumaya başlayan yanaklarına kondurduğunda, ürperdi.

Ölümün önünde ve her ne yaparsak yapalım, başarılı olan bir aktörden kesinlikle farklı değiliz. Sadece bu, başarılı olan bir aktör.

Ali ölüyü aldı ve onu yatağına taşıdı. Yorganı onun üstüne çekerek, soğumakta olan bedeni yeniden ısıtmaya çalıştı. Tüm gücüyle, bu donmuş varlığa kendi sıcaklığını ve canlılığını geçirmeye çalışıyordu. Sonra, cesaretini yitirerek, onun tekrar yakındaki kanapeye düşmesine izin verdi. Çok istemesine rağmen, bütün gün ağlayamadı. Göz kapakları yanıyordu, belirsizce yanıyordu. En ufak bir damla göz yaşı bile akıtamadı. Aynada kendisine baktı. Dünyanın en büyük acısının karşısında bile, bir gece önce uyumamış bir insanın yüzünden daha farklı bir yüz görmemiz hiç mümkün olmayacak mı? Ali bir anda zayıflamayı, bir bakışta saçlarının beyazlamasını, sırtında keskin bir acıyla ikiye katlanmayı ve sanki hemen yüz yaşında olmuş gibi anında yaşlanmayı istiyordu. Sonra bir kez daha ölüye baktı. Onu görmek kesinlikle korkutucu değildi. Tam tersi yüzü, en az geçmişte olduğu kadar yumuşak, okşayıcıydı. Sıkı bir kavrayışla ölünün aralık kalmış gözlerinin üstündeki göz kapaklarını indirdi. Sonra dışarıya, sokağa fırladı. Yaşlı bir komşuya durumu bildirdi. Haber üzerine komşular eve

akın etti. Kendisi, fabrikanın yolunu tuttu. Yolda kayıktayken, sanki ölüme alışmıştı.

Birbiri yanında kıvrılmış, aynı yorganın altında yatmışlardı. Tıpkı annesine usulca sokulduğu gibi, ölüm yavaşça, onun duyarlılığını almıştı. Sadece biraz soğuktu. Ölüm öyleyse sandığımız kadar korkunç değildi. O yalnız soğuktu, sadece....

Ali günlerce evin boş odalarında dolandı durdu. Akşam, hiç ışık yakmadı. Geceyi dinledi. Annesini düşündü. Fakat hiç ağlayamadı.

Bir sabah, yemek odasında yüz yüze geldiler. Semaver, masanın muşambası üstünde telaşsız ve parlak duruyordu. Güneş sarı pirincin üstüne yansımıştı. Ali bunu saplarından tutarak onu gözlerinin erişemeyeceği bir yere götürdü. Sonra bir iskemleye çökerek, uzun süre tıpkı sessiz bir yağmur gibi gözyaşlarının akmasına izin verdi. Ve semaver bu evde bir daha hiç kaynamadı.

Bundan sonra, Ali'nin yaşamında bir "salep" kabı bunun yerini aldı. Kışın, Haliç çevresi İstanbul'a göre daha sert, daha sislidir. Bu mevsimde, çok erken saatte girintili çıkıntılı kaldırımların üstünde kalan don parçacıklarını ayaklarının altında ezerek işe gidenler, okul öğretmenleri, kasap kalfa ve çırakları, işçiler bir an için fabrikanın önünde dinlenirler; orada geniş bir duvara dayanırlar ve zencefil serpiştirilmiş saleplerini ufak yudumlarla içerler...Yün eldivenlerde gizlenmiş değerli elleri, tüten kaplarının üstünde nezleli burunları, tıpkı grevde ve acı çeken bir semaver gibi kaynaşan düşüneleriyle, sarışın işçiler, okul öğretmenleri, kasaplar ve bazen de fakir öğrenciler fabrikanın büyük duvarına yaslanarak, üstünde rüyalarının geri kalanının rastgele sıralandığı saleplerini ağır ağır içerler.

(1) Bazı salep kökünden alınıp kurutulan ve toz haline getirilen, besleyici buğdayla hazırlanan sıcak içecek
(2) Haliç
(3) Kağıt oyunu